

door het **OOOG** van

Johan: "Pim in oppperste concentratie achter de illustere Phase One."

Pim van der Maden

Ik sta al een tijdje op de parkeerplaats van Museum Schokland, maar zie geen Pim. Zo groot is het hier toch ook weer niet en dus besluit ik een extra appje te sturen. "Waar ben jij? Sta op de parkeerplaats." Even later komt het antwoord. "Ik ook." Ik kijk verder om mij heen, maar geen Pim. Nog een keer appen? Zit ik verkeerd? Dan klinkt de bekende koekoek uit mijn broekzak. "Bij het museum." Aha, ik sta braaf verderop, maar Pim staat natuurlijk op de 'VIP-parkeerplaats'. Ik pak mijn spullen en wandel richting de cappuccino ... ik bedoel Pim.

Johan van der Wielen - www.johanvanderwielen.nl – Pim van der Maden - www.pimvandermeden.nl

door het **OOOG** van

Natuurfotograaf Johan van der Wielen gaat op pad met een collegafotograaf uit een geheel ander werkveld. Wat zijn verschillen en zijn er ook overeenkomsten? Lukt het ze begrip, misschien zelfs interesse voor een ander soort fotografie op te brengen en verandert dit hun kijk op fotografie...? Johan verhaalt over deze bijzondere ontmoetingen.

Peter le Fevre: "Pim en Johan in druk gesprek, bijna het project vergetend."

Wie de woorden 'Noordoostpolder' en 'fotograaf' samen noemt, zegt eigenlijk 'Pim van der Maden'. Niet alleen is hij de bekendste fotograaf van het land rond de ingepolderde eilanden, maar misschien ook de meest veelzijdige: reclame, bruiloft, product, studio, interieur, architectuur, sport en landschap. Dat hij bekend is getuigt wel het feit dat hij, waar we ook lopen, wordt begroet en vooral met respect en egards wordt behandeld. Geen handtekeningen, geen sterallure, meer de graag geziene gast. Er straalt een vriendelijke gunfactor van Pim uit; mensen gunnen hem zijn brood en hij gunt anderen mooie beelden ...

"Hé Pim!" De vriendelijke dame die onze cappuccino komt brengen, blijkt de vriendin te zijn van een ver familielid. Maar niet alleen zij herkent mijn gast. Misschien was het toch niet zo'n goed idee om Pim mee te nemen naar zijn eigen omgeving. Alsof hij mijn gedachten raadt, trekt hij mij (op 1,5 meter afstand) mee naar het museumcafé. Hij straalt als hij een indrukwekkend panorama van een paar meter groot van het museumkerkje in sfeervolle ochtendmist met een mysterieus zonnetje laat zien. Wat een waanzinnig beeld, hier is iemand aan het werk geweest die niet alleen weet wat hij doet (dat zijn er veel meer), maar juist ook de omgeving volledig kent. Immers, de foto maken is één ding ... maar op dit spectaculaire moment op de goede plek zijn vereist kennis en ervaring. "Ik kom nog echt uit het analoge tijdperk en ben ontzettend blij dat ik heb leren fotograferen met rolletjes: zelf doordrukken en tegenhouden in de doka en vooral het zuinig moeten zijn met mijn foto's."

Ik kijk hem wat verbaasd aan. Juist dat laatste is waarom wij allemaal tegenwoordig zo blij zijn met digitaal. Lekker knallen, toch? "Klopt, zo zie ik te veel 'fotografen' tegenwoordig fotograferen. Knallen maar op ratelstand en later wel zien of er iets tussen zit. Maar dat is niet de essentie van fotografie. Dat kastje is een hulpmiddel, het gaat om het kijken. Met film moet je 'zuinig zijn': eerst kijken, waarnemen, standpunt bepalen en dan pas fotograferen. Als ik met de grootformaat-polaroid (8x10") fotografeer, maak ik vaak slechts

Pim: "Deze foto maakte ik dit voorjaar onder de noemer 'Mostra Macchina', een samenwerking met collega Sjors Evers. Ook hier is de timing heel belangrijk, net als de balans in natuurlijk licht en toegevoegd flitslicht."

Pim: "Het weer was prettig, maar fotografisch lastig vanwege de oninteressante lucht, zonder mooie wolken en ook niet strakblauw. Dat is de reden dat ik weinig lucht in beeld heb. Ik zie deze omgeving het liefst met prachtige wolkenluchten, die de ruimte van het gebied zo goed laten zien. Daarvoor hebben we echter een frisse noordwestelijke wind nodig en die ontbreekt meestal bij 'mooi weer'. In deze foto heb ik Schokland willen uitbeelden als echt eiland: niet meer in het water, maar nu in het landbouwgebied van de Noordoostpolder. Daarvoor heb ik een laag standpunt gekozen. Het gewas is er als metaal voor het woeste water."

Johan: "Ik kies voor een panoramabeeld met een kleine scherptediepte om het landbouwgewas nog meer om te toveren tot een zee. De oude palen behoeden het eiland voor het wassende water. Door een iets andere hoek kan ik het saaie tegenlicht tot zijlicht ombuigen, wat iets meer kleur en contrast geeft."

één opname ... Ik fotografeer zowel met 8x10" polaroid als met de SX-70. Voor commerciële opdrachten kies ik tussen mijn Nikon D780 en Phase One IQ3; foto's waarin snelheid van belang is (sport, evenementen, etc.) zijn geschikt voor de Nikon, verder maak ik zo veel mogelijk gebruik van de Phase One. Middenformaat met zijn grote zoekerbeeld (Live View, waist-level finder of prisma) geeft een grotere binding met je onderwerp, maakt je beschouwerder en zorgt er mede voor dat je bewuster fotografeert en niet met zesduizend beelden thuiskomt, want het is zo gemakkelijk om veel te schieten en achteraf de beste eruit te zoeken."

Ik ken dat wel (hoewel ik niet met polaroid of middenformaat werk) en merk ook dat ik tegenwoordig steeds minder snel fotografeer en steeds minder beelden maak. Is dat niet ook gewoon ervaring: steeds beter weten wanneer iets daadwerkelijk potentie heeft? **"Zeker, fotograferen is een vaardigheid. Je moet het veel doen, maar misschien nog wel meer 'laten'."** Die snap ik niet. **"Met 'laten' bedoel ik dat je niet alleen maar achter dat 'superintelligente apparaat' moet staan, maar meer nog ernaast. Dat je eigenlijk vóór het daadwerkelijk fotograferen moet leren kijken, nadenken, posities verkennen, locaties bekijken en vooral in je hoofd bezig moet zijn met het beeld. Fotograferen is een creatief proces dat zich, in tegenstelling tot wat ik tegenwoordig te vaak zie, niet in de camera of de computer afspeelt, maar in je hoofd."** Nu snap ik Pim volkomen. Juist door rust

Pim: "Schokland als decor voor de finesse van dit prachtige bloemetje. Dezelfde locatie, bijna hetzelfde standpunt (iets hoger)."

Johan: "De bomenrij markeert de rand van het land. Door zo laag mogelijk te gaan zitten, zie je achter de bomen niets anders dan lucht, hoewel er landbouwgronden en zelfs boerderijen staan, als ware het de uitgestrekte zee. Een dappere distel bloeit op het eiland."

in te bouwen en niet te fotograferen, kom je uiteindelijk tot veel betere resultaten. **"Wat ik ook merk als een groot nadeel van digitaal is dat steeds minder mensen kennis hebben van de techniek. Veel kun je oplossen in nabewerking en (te) snel wordt het dan ook maar daarin opgelost. Weer ben ik ontzettend blij met mijn kennis uit de analoge**

Pim: "Voorheen lag er een plas water om het eiland waarmee je mooie reflecties kon fotograferen en het gevoel van een eiland kon versterken. Nu gebruik ik het riet in de voorgrond om dit te doen. In de nabewerking (wat ik bij voorkeur 'ontwikkeling' noem) heb ik het blauw in de lucht versterkt."

Johan: "Ik zie het kerkje door een gat in de donkere bomen. Met wat fantasie kun je dit zien als de symboliek van de gevaren voor het eiland en de hoop die de gelovige eilanders in de kerk vinden."

fotografie. Ik heb geleerd alles met de hand en uit het hoofd te doen wat betreft de techniek: handmatig scherpstellen, licht meten en vertalen naar de juiste combinatie van diafragma, sluitertijd en ISO. Maar ook het bepalen van het scherptevlak en het kijken naar contrasten. Je belichtte niet op basis van de werkelijkheid, maar op basis van wat je later in de doka ermee wilde doen. Verder zag je geen resultaten en dus kwam het echt op kennis en ervaring aan."

Klopt, toch is dat ook best een groot nadeel. Immers, de leercurve gaat een stuk langzamer. Nu zie je direct resultaat en word je meteen afgestraft voor 'fouten'. Verder hebben we inmiddels zoveel megapixels dat je achteraf je compositie kunt maken door te croppen. Dan verheft Pim zijn stem heel stellig. **"Nee, niet doen! Ik blijf erbij dat je juist in het veld of in de studio je compositie nauwkeurig moet bepalen, waardoor je achteraf niet hoeft te croppen. Het grootste nadeel van achteraf croppen is dat het beeld vlakker wordt, je verliest diepte. De beste manier van croppen is een paar meter dichterbij je onderwerp te gaan staan; je creëert daardoor meer sfeer en diepte. Weer een reden om in het veld te leren kijken en niet alleen maar te knallen ..."**

Ik glimlach naar mijn partner in crime voor deze middag. Hij weet wat hij wil in de fotografie en is heel snel. Ik ben benieuwd of ik hem kan porren voor een last-minute-opdracht. Wat ik veel merk aan de natuurfotografen om mij heen is dat ze, nadat ze het hele scala van natuurfotografie hebben verkend en zich hebben bekwaamd in een aantal takken van sport, tegen een glazen plafond aan lopen. Ik zie (helaas) heel veel 'one-trick ponies': fotografen die een paar 'kunstjes' beheersen (overigens heel goed), maar niet verder komen of zelfs willen komen. Pim is een echte allrounder en ik ben benieuwd of ik zijn reclame-ervaring kan gebruiken om met hem een project van één middag aan te gaan waarmee we hopelijk andere fotografen kunnen inspireren.

"Ik ben benieuwd en overal voor in. Ik heb vier dagen lang aard-appels in de studio gefotografeerd en ben er best aan toe lekker buiten te zijn. Overigens erg leuk, hoor. Je moest eens weten hoeveel verschillende soorten aardappels er zijn; ze hebben allemaal hun eigen karakter. De samenwerking met een aardappeldeskundige en een marketeer is inspirerend. Zo koppel je drie expertises om foto's te maken van aardappels die niet alleen fotografisch perfect zijn, maar ook nog eens recht doen aan het ras en goed verkoopbaar zijn."

Ik schiet in de lach, dat is echt heel wat anders. Ik had het volgende in gedachten: een korte serie om werelderfgoed Schokland te promoten. Het moet dus een beetje de diversiteit van het voormalige eiland laten zien en het karakter. Voor de leken onder ons: Schokland is een voormalig eiland dat tijdens de inpoldering van de Noordoostpolder in het land is komen te liggen. Anders dan het eiland Urk, dat nog deels aan het water grenst, is Schokland volledig omringd door polder. Je kunt de randen van het eiland nog zien en verder is het museumdorpje aanwezig met een kustbeschoeiing. Verderop ligt nog de oude haven van Schokland bij het voormalige terpdorpje Oud-Emmeloord, waaraan het huidige Emmeloord haar naam te danken heeft. Gezien de tijd moeten we die plek laten zitten – laten we ons richten op het museumdorpje.

"Ik ben helemaal voor en heb meteen ideeën. Kom, stap in." Ik heb nog nauwelijks afgerekend of ik ren al achter Pim aan naar zijn auto en samen scheuren we het eiland af. Waar gaan we heen dan? **"Schokland was een**

Pim: "Mijn blik werd getrokken door het subtiele zonlicht in het riet, de reflectie in het water en de rij bomen in de achtergrond. Door het gebruik van een groothoek lens krijgt de voorgrond met het water meer aandacht. Een beeld dat een buitenstaander niet snel als 'polderfoto' zal herkennen."

Johan: "Tegen de tijd dat Pim plaats heeft gemaakt, is het mooie licht verdwenen en alleen deze ene rietsigaar pakt het licht nog mee. Het tegenlicht is spectaculair en geeft duidelijk het waterrijke gevoel van het eiland weer."

eiland, maar tegenwoordig ligt er geen water meer omheen. Ja, als je in de wintermaanden komt zijn de polders zo nat dat je met de plassen de reflectie van het eiland kunt fotograferen als ware het nog een eiland. Nu zullen we iets anders moeten bedenken en ik heb een idee."

We rijden nog geen paar honderd meter als we een betonnen landbouwweg in rijden tussen de gewassen door. Pim gebruikt het rem- en gaspedaal als een aan- en uitschakelaar en ik moet mij vasthouden wil mijn hoofd niet onvrijwillig met de voorruit in aanraking komen. Waar kijkt hij naa? **"Ik heb deze gewassen de laatste weken gezien en door de wind wil ik ze als dynamische voorgrond gebruiken. Voor mij representeren ze de vroegere zee. In het verleden was Schokland omringd door de Zuiderzee, tegenwoordig door een zee van landbouwgroen. Beide zee. Nu zoek ik naar de goede plek."** Ik kijk met hem mee en heb mijn plek op een andere locatie gevonden dan Pim. Dan kijken wij tegelijk op naar de lucht en kijken wederom tegelijk elkaar aan. Wat een vreselijk vlak en saai licht. Glasharde zon, vale contrasten, precies het licht waarbij geen natuur- of landschapsfotograaf op pad zou gaan. Hoe gaat Pim daarmee om?

Pim: "Panoramafoto van de kerk van Schokland in het riet. Een panoramafoto kan ook in een 'kleine' omgeving gemaakt worden, zoals je hier ziet. Deze is opgebouwd uit dertien verticale foto's met de 80mm-standaardlens van de Phase One. Je zit boven op je onderwerp en geeft het toch veel ruimte; dat vind ik zo fijn aan het fotograferen in panorama. Het resultaat van een uitgesneden panorama uit één foto is heel anders dan een samengesteld panorama, vooral door het geheel andere perspectief"

Pim: "Een 16/9-uitsnede. Klassiek beeld met lage horizon en inlopende lijnen. Ook hier in de ontwikkeling het blauw in de lucht versterkt. Met de bomenrij in het midden van de compositie creëer ik een ogenschijnlijke symmetrie, waardoor het beeld in evenwicht is. Let op het contrast tussen de moderne landbouwschuren links en het historisch gebouwtje rechts."

Pim: "Panoramafoto met doorzicht naar de kerk van Schokland. Samengesteld uit tien verticale foto's. Voor het maken van een panoramafoto kijk je verder dan je 'normale' kijkhoek. Je scant als het ware je onderwerp, vervolgens is het een kwestie van camera op statief met horizon op waterpas, het juiste moment afwachten (alle opnamen in hetzelfde licht) en vervolgens fotograferen met elke opname een overlap van ongeveer 30%. En dan in de software de foto's aan elkaar monteren. Moderne software zorgt ervoor dat je panorama naadloos gemonteerd wordt. Het resultaat is niet alleen een hoge resolutie foto (geschikt voor extreme vergrotingen), maar juist ook een eigenwijs beeld waarin je nog meer je eigen gevoel en kijk op je onderwerp kunt weergeven."

"Een mooie foto van een landschap is niet hetzelfde als een foto met een mooi landschap. Ik zie heel veel fotografen die foto's maken van mooie landschappen, maar veel van die foto's hangen eigenlijk op het mooie licht, het mooie onderwerp, het mooie contrast, de mooie kleur, noem maar op. Prima natuurlijk, maar dat maakt je nog geen goed fotograaf. Wij zijn beroepsfotografen en in mijn ogen is het belangrijkste dat je onder iedere omstandigheid goede beelden kan maken. Dat is je vak! Daarom word je ingehuurd. Natuurlijk kun je niet op ieder moment prijswinnende spectaculaire beelden maken, maar dit

Johan: "Ik wil heel graag het bootje laten varen op de zee van groen. Een draak met het vale tegenlicht midden op de dag, maar met wat nabewerking komt het goed uit."

Johan: "Ik pas dezelfde 'truc' toe als bij het kerkje en laat het woeste water (gras) tegen het kleine huisje aan botsen."

Johan: "Mijn eerste idee bij het in beeld brengen van een eiland is om mijn drone te pakken. Maar dan beden ik het vervreemdende effect van een panoramashot, waarbij de zijanten weg lijken te lopen alsof je tegen een bocht aan kijkt ... Net een eiland omringd door woest water (gras)."

is nu wat het is en dus gaan we het onderste uit de kan halen. Succes!" En met deze wijze woorden ga ik aan de slag. Als ik klaar ben, wandel ik terug naar Pim en bekijk met grote bewondering zijn materiaal. Eerlijk is eerlijk, ik heb nog nooit een Phase One-middenformaat in actie gezien in het veld. Het grappige is dat Pim maar zelden door de (afneembare) zoeker kijkt, maar vooral met zijn telefoon (en later tablet) bezig lijkt te zijn. "Ja, dat is het handige. De zoeker is prima hoor, maar soms kun je veel makkelijker via het scherm van je telefoon of zelfs tablet kijken, omdat je dan veel beter zicht hebt op het resultaat. Zeker de

scherpste kun je perfect op je tablet instellen, de camera is volledig met wifi te bedienen en ik hoef hem ook niet aan te raken tijdens het fotograferen. Werkt perfect."

In de korte tijd die we hebben, werken we hard door. Ik vraag of we veel plekken gaan bezoeken, om zo compleet mogelijk te zijn. "Nee, ik ben een heel druk mannetje, maar als ik fotografeer heb ik rust nodig en ik doe het liever met een paar plekken die ik goed uitdiep dan alles af te hollen." Heeft Pim dan nooit dat als het ergens anders toch net wat mooier blijkt te zijn, hij snel naar de beste plek rent? "Nee. Het klinkt arroganter dan ik bedoel, maar ik sta als fotograaf altijd op de juiste plek. Immers, dat is de plek die ik in gedachten heb en waar de flow komt. Je moet niet achter mooi licht aan rennen of achter dat ene 'misschien'-moment. Het hier-en-nu, dat is waar het gebeurt."

Ik heb Pim al vaker over de flow horen praten. Wat bedoelt hij daarmee? "Ik bedoel het niet zweverig, maar fotograferen is voor mij een flow. Je moet bewegen. Kijk naar dit wuivende riet in de wind. Ik wil het graag stilstaand op de foto, maar je snapt dat dat niet gaat gebeuren. En toch, er is altijd een moment dat het even stilstaat. Dat moment moet je leren voelen, dat is de flow die ik bedoel. Word één met je omgeving en je onderwerp, dan voel je als het ware het moment dat je de foto moet maken. Gewoon wachten en je zintuigen laten werken, je hele wezen weet dan wanneer het moment gekomen is om op de knop te drukken." Wow, wat poëtisch. Ik ben ervan onder de indruk. De illustere Pim, die ik al een paar keer heb mogen ontmoeten, gaat nog meer voor mij leven. Zijn innemende karakter bruist van leven, hij praat graag en er straalt een bepaalde onrust van hem uit. Toch, op het moment dat hij achter zijn camera verdwijnt, komt er een rust boven-drijven die in tegenstelling lijkt met de Pim wanneer hij geen fotograaf is. Is dat wat fotografie met hem doet?

"Jeetje Johan, ik word hier een beetje emotioneel van. Wow, wat gaaf dat je dat zo opvalt. Ja, ik denk het wel. Maar niet alleen fotografie ... ik maak ook gedichten. Niet op commando of opdracht, maar

gewoon voor mijzelf op het moment dat het in mij opkomt." Ik durf het bijna niet te vragen, maar wat zou een mooiere afsluiter zijn van onze intense en geweldige middag dan het project af te sluiten met een gedicht over Schokland. Zou Pim dat willen en kunnen in zo'n korte tijd?

Nog geen twee dagen later krijg ik een appje, ik ben er stil van.

Schokland

eiland in het droge
verzamelplaats van eeuwenlange herinneringen

als een teken van verbondenheid boven de horizon
van de polder zwevend

schoonheid van gebogen lijnen in contrast met
de doelmatigheid van rechte wegen

en ook Schokland slechts een stijpe op de tijddijn
van het verhaal van de oneindigheid

en ik mag er zijn, op dit moment, op deze plaats
bewust van de grootsheid én nietigheid

en jou mee laten kijken door mijn ogen
mee te luisteren naar de stilte en
de magie van deze plaats herbeleven

verdwijnen in het niets en alles van dit moment ...

TIPS VAN PIM

- Ik ben geen journalistiek fotograaf en hoef niet de werkelijkheid weer te geven. Sterker nog, dat wil ik ook niet. Ik wil de schoonheid van de wereld laten zien zoals ik hem beleef en ervaar. Dat betekent dat ik mag fotograferen hoe ik wil en daar hoort ook nabewerking bij. Als ik iets uit het beeld shop mag dat, het is mijn beleving die ik je wil meegeven en niet de werkelijkheid. Aarzel daar dan ook niet over.
- Probeer je beeld in het veld zo perfect mogelijk te maken. Denk aan uitsnede, compositie, belichting, scherpste, enzovoorts. Daar ligt de kracht van fotografie; nabewerking is alleen datgene wat je in het veld niet kunt, geen vervanging voor keuzes tijdens het maken.
- Leer kijken en ervaren. Wees één met je onderwerp en je omgeving, probeer je foto te voelen en het moment van klikken altijd precies op tijd te laten zijn. Beweeg mee en kom in de flow, laat je meevoeren.
- Je staat altijd op de perfecte plek, ga niet denken over andere plekken of andere momenten. Dit is de plek en het moment. Bedenk dat je bezig gaat met het maken van een mooi beeld en niet het vastleggen van een mooi moment of mooi onderwerp.

